

Przepisy z zakresu ochrony przyrody, chroniące zwierzęta w budynkach podczas prowadzenia prac budowlanych lub remontowych

Jakub Dziubecki

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Ochrona gatunkowa zwierząt – regulacje prawne

Najważniejsze regulacje prawa międzynarodowego

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia).
- Dyrektywa 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa).
- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (tzw. Konwencja Berneńska) z dnia 19 września 1979 r.
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (tzw. Konwencja Bońska) z dnia 23 czerwca 1979 r.

Ochrona gatunkowa zwierząt – regulacje prawne

Najważniejsze regulacje prawa krajowego

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.).
 - Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. nr 237, poz. 1419).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227).

Zakazy obowiązujące na podstawie uoop

W stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt mogą być wprowadzone zakazy określone w art. 52 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody (uoop).

Obowiązują zakazy znajdujące się w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt pod warunkiem że są one jednocześnie wymienione jako możliwe do wprowadzenia w ustawie o ochronie przyrody.

1 października 2012 r. wejdzie w życie ustawa z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 985) obowiązywać będą wówczas zakazy które będą pod kątem swojego zakresu przedmiotowego występowały jednocześnie w ustawie o ochronie przyrody i w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Ochrona gatunkowa – system odstępstw zakazów

System „zwolnień” od zakazów:

- ogólne odstępstwa od zakazów - nie wymagają indywidualnej zgody właściwego organu, wynikają bezpośrednio z obowiązujących przepisów prawa (art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 2 uoop),
- indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów - wymagają indywidualnej zgody właściwego organu, wydawane przez właściwe organy na wniosek strony (art. 56 uoop),
- zezwolenia wydawane w formie zarządzeń regionalnego dyrektora ochrony środowiska – charakter powszechnie obowiązujących (dot. bobra europejskiego, kormorana czarnego i wydry).

Indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów

Organy właściwe do wydania zezwoleń na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków podlegających ochronie:

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może zezwolić w stosunku do gatunków:

- 1) **objętych ochroną ścisłą** - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1 pkt 1, 3, 11 i 16 (zakazy zaznaczone podkreśleniem) i ust. 1a pkt 1, 7 i 8;
- 2) **objętych ochroną ścisłą i częściową** - na wszystkie czynności podlegające zakazom, jeżeli zezwolenie dotyczy obszaru wykraczającego poza granice **dwóch województw**.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska na obszarze swojego działania w stosunku do gatunków:

- 1) **objętych ochroną częściową** - na wszystkie czynności podlegające zakazom;
- 2) **objętych ochroną ścisłą** - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1 pkt 2, 4-10 i 12-15 i ust. 1a pkt 2-6.

Minister właściwy do spraw środowiska na obszarze **parku narodowego** w stosunku do wszystkich zakazów.

Ochrona gatunkowa – system zakazów

W stosunku do **dziko występujących** zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu lub hodowli;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;

Ochrona gatunkowa – system zakazów

W stosunku do **dziko występujących** zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, następujące zakazy cd:

- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) **umyślnego płoszenia lub niepokojenia;**
- 13) **umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących;**
- 14) fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie;
- 15) **umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;**
- 16) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Ogólne odstępstwa od zakazów

Art. 52. 2. W stosunku do gatunków dziko występujących **zwierząt objętych ochroną gatunkową** mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 1a, dotyczące:

- 1) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
- 2) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

UWAGA: Odstępstwo nr 2 nie zwalnia z uzyskania zezwoleń na niszczenie siedliska, jeśli planowane prace wiązałyby się z jego zniszczeniem np. ścięciem drzewa na którym znajduje się gniazdo lub zamurowaniem otworu do stropodachu które są siedliskiem wykorzystywanym przez ptaki do rozrodu.

Wymagania formalne jakim powinien odpowiadać wniosek

Podanie powinno zawierać (art. 56 ust. 6 uoop):

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, na którą może być wydane zezwolenie;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) wskazanie sposobu, metody i stosowanych urządzeń do chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt;
- 7) wskazanie sposobu zbioru roślin i grzybów lub sposobu wykonania innych czynności, na które może być wydane zezwolenie;
- 8) wskazanie miejsca i czasu wykonania czynności;
- 9) wynikających z planowanych czynności zagrożenia dla gatunków chronionych (np. porzucenie łęgu podczas prac budowlanych);
- 10) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabił zwierzęta.

Indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów – przesłanki do ich wydania

Indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów są wydawane jeżeli zachodzą odpowiednie przesłanki do ich wydania (art. 56 ust. 4, 4c, 4d, 5 uoop).

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, regionalny dyrektor ochrony środowiska i Minister Środowiska **może** wydać zezwolenie na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków objętych ochroną w przypadku:

1. **braku rozwiązań alternatywnych,**
2. jeżeli **nie jest to szkodliwe** dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów
3. gdy **zachodzi jedna z przesłanek** o których mowa w art. 56 ust. 4 pkt 1-7.

Orzeczenie ma charakter uznaniowy. Swoboda organu administracyjnego nie ma charakteru nieograniczonego. Organ ma możliwość wydania zezwolenia tylko wówczas gdy spełnione są trzy ww. przesłanki (warunek obligatoryjny). Kierować musi się jeszcze względami interesu społecznego i słyszanego interesu strony – zasada prawdy obiektywnej.

Indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów – przesłanki do ich wydania

Przesłanki „wymienne” (art. 56 ust. 4 pkt 1-7 uoop)

Zezwolenia na odstępstwa od czynności zakazanej:

- 1) leżą w interesie ochrony dziko występujących gatunków roślin, zwierząt, grzybów lub ochrony siedlisk przyrodniczych, lub
- 2) wynikają z konieczności ograniczenia poważnych szkód w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia, lub
- 3) leżą w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego, lub
- 4) są niezbędne w realizacji badań naukowych, działań edukacyjnych lub celów związanych z odbudową populacji, reintrodukcją gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, albo do celów działań reprodukcyjnych, w tym do sztucznego rozmnażania roślin, lub
- 5) umożliwiają, w ściśle kontrolowanych warunkach, selektywnie i w ograniczonym stopniu, zbiór, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów roślin lub grzybów oraz chwytanie, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów zwierząt gatunków objętych ochroną w liczbie określonej przez wydającego zezwolenie, lub

Indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów – przesłanki do ich wydania

Przesłanki „wymienne” (art. 56 ust. 4 pkt 1-7 uoop)

Zezwolenia na odstępstwa od czynności zakazanej:

cd.

- 6) wynikają z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska, w przypadku gatunków:
1. objętych ochroną ścisłą,
 2. ptaków (dot. tylko niszczenia ich siedlisk i ostoi),
 3. wymienionych w załączniku IV dyrektywy siedliskowej,
- 7) wynikają ze słusznego interesu strony lub koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska, w przypadku innych gatunków niż wymienione w pkt 6.

Indywidualne zezwolenia na odstępstwa od zakazów – zawartość decyzji

Zezwolenia powinny zawierać (art. 56 ust. 7 uoop):

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyć działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy zezwolenie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 4) opis czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 5) wskazanie dozwolonych metod i sposobów chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobów zbioru roślin i grzybów lub sposobów wykonania innych czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 6) określenie czasu i miejsca wykonania czynności, których dotyczy zezwolenie;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta;
- 8) określenie terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia;
- 9) warunki realizacji wynikające z potrzeb ochrony populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów i ich siedlisk.

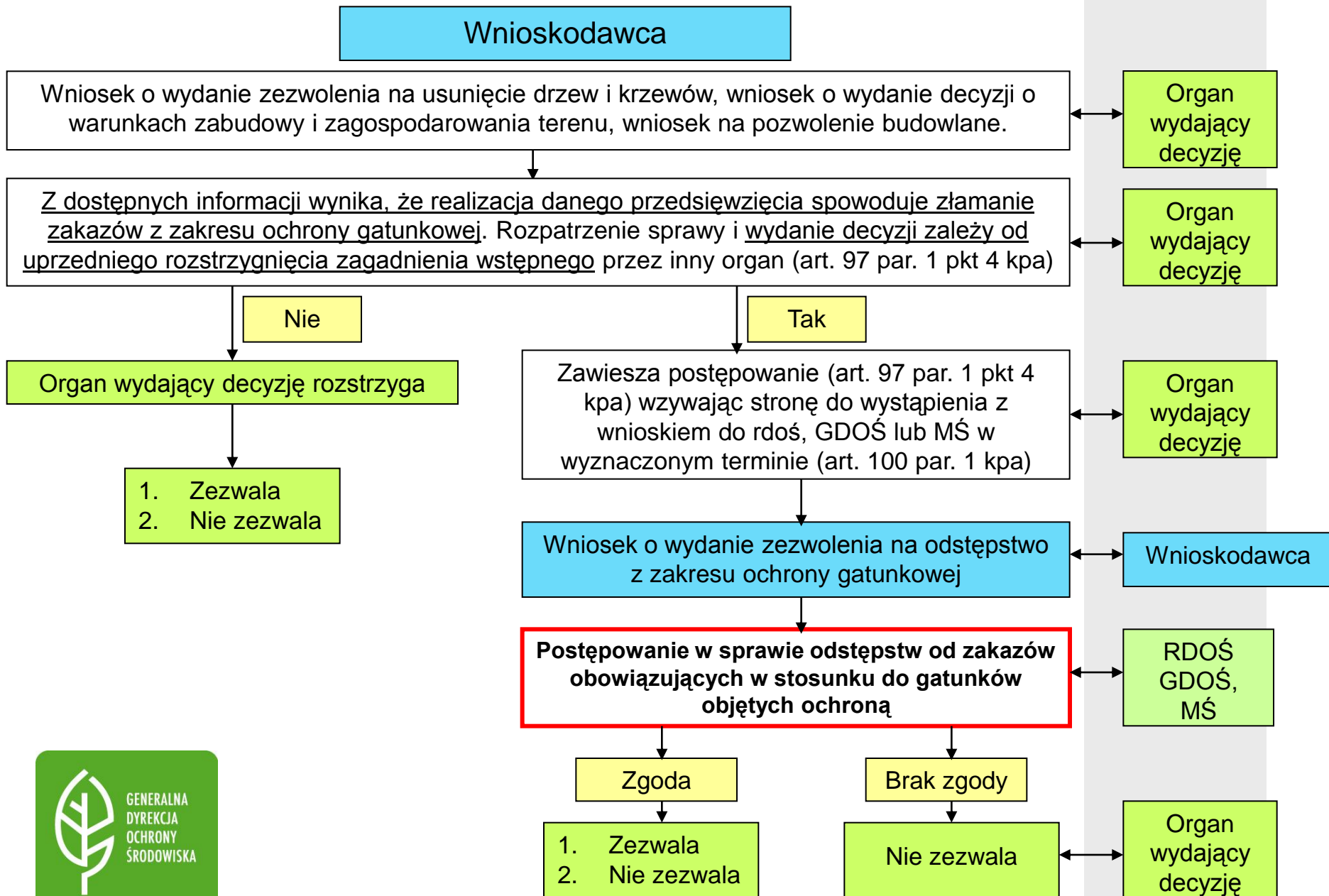
Ochrona gatunkowa jako zagadnienie wstępne

Organ administracji publicznej zawiesza postępowanie gdy rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji zależy od uprzedniego rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd (art. 97 § 1 pkt 4 Kodeks postępowania administracyjnego - kpa).

Na konstrukcję zagadnienia wstępnego składają się następujące elementy (art. 97 § 1 pkt 4 kpa):

- zagadnienie to wyłania się w toku postępowania administracyjnego,
- jego rozstrzygnięcie należy do innego organu lub sądu,
- istnieje zależność między uprzednim rozstrzygnięciem zagadnienia wstępnego a rozpatrzeniem sprawy i wydaniem decyzji,
- wymaga ono „uprzedniego” rozstrzygnięcia, tzn. musi poprzedzać rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji.

Ochrona gatunkowa jako zagadnienie wstępne

Pozwolenie na budowę i zgłoszenie a ochrona gatunkowa

pozwolenie na budowę

Pozwolenie na budowę - decyzja administracyjna zezwalającą na rozpoczęcie i prowadzenie budowy lub wykonywanie robót budowlanych innych niż budowa obiektu budowlanego (art. 3 ust. 12 upb).

Pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego może być wydane po uprzednim m.in.:

- przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy OOS,
- **uzyskaniu przez inwestora, wymaganych przepisami szczególnymi, pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów (art. 32 ust. 1 upb).**

zgłoszenie

Do zgłoszenia należy dołączyć:

- oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane,
- **w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami.**

W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia - wnosi sprzeciw, w drodze decyzji (art. 30 ust. 2 upb).

Organizacja prac budowlanych a ochrona gatunkowa

Art. 75. POŚ

1. W trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac, a w szczególności ochronę gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych.

2. Przy prowadzeniu prac budowlanych dopuszcza się wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją konkretnej inwestycji.

3. Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą.

4. Właściwy organ administracji w pozwoleniu na budowę szczegółowo określa zakres obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 3.

Brak takich rozwiązań w decyzji stanowiącej podstawę realizacji procesu inwestycyjnego nie będzie mógł stanowić podstawy do przyznania mu prymatu nad ochroną elementów przyrodniczych (wyrok WSA w Warszawie z 14 marca 2006 r., IV SA/Wa 2237/05, Lex, nr 227797).

Organizacja prac budowlanych a ochrona gatunkowa

Sposoby ochrony gatunków dziko występujących zwierząt polegają w szczególności na:

- inwentaryzowaniu, dokumentowaniu i monitorowaniu stanowisk, siedlisk i populacji gatunków;
- wspomaganiu rozmnażania się gatunku na stanowiskach naturalnych;
- dostosowaniu terminów i sposobów wykonania prac agrotechnicznych, leśnych, budowlanych, remontowych i innych do okresów lęgu, rozrodu lub hibernacji;
- tworzeniu i utrzymywaniu korytarzy umożliwiających migrację;
- przenoszeniu zwierząt zagrożonych na nowe stanowiska;
- edukacji społeczeństwa oraz właściwych służb w zakresie rozpoznawania gatunków chronionych i sposobów ich ochrony;
- uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków w procesach: planowania, zatwierdzania, realizowania, funkcjonowania i likwidacji inwestycji.

§ 10 rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Dziękuję za uwagę!

